HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [עי' תוספות לקמן קכז: ד"ה כיון וכו'], ב) [סוכה ט:], ג) [תוספ' פט"ו], ד) כלים פ"ה מ"ו, ה) [לקמן קכז:], ו) בתוס' יו"ט פכ"ה דכלים משנה ו העתיק לשון רש"י וכ"ש שמינו ממוסר נתיקה וכפ"ל, ז) [דף קכז:],

תורה אור השלם

1 וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם: ויקרא יא לה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' יהודה וכו' והמנור בתוכו ליקוט מלמעלה לאורר: (ב) ד"ה מתקיף וכו' אלי מעל הס"ד ומ"כ מ"ה בתנור גופיה:

רבינו חננאל

פי' קרומיות, שירי מחצלאות שבלו. וזה שאמר ר' זירא אמר רב שירי פרוזומיות אסור לטלטלן בשבת, פרוזומיות פירושו טליתות, כדאמרינן התם רב יהודה רמי תכלתא בפרוזומא דאינשי ביתיה, פי' תלא ציצית בטלית של אשתו, ופשוטה היא. ת"ר שברי תנור ישן, ס"א שירי תנור ישן, הרי הן ככל הכלים וניטלין בחצר דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר אין ניטלין. העיד ר' יוסי וכו'. ואמרינן במאי קא מיפלגי, בעושין מלאכה ואין עושין מעין מלאכתן. ור"מ לטעמיה דהוא ת"ק דמתניתין (וקיי"ל) [דקיי"ל] סתם משנה ר"מ דשרי אע"פ שאין עושין מעין מלאכתן. ור' יהודה לטעמיה דאסר ולא קא שרי אלא בעושין מעין מלאכתן. ואתקף עליה רבא ולא מצא פירוק. **ואוקים רבא פלוגתיהו דשברין דהאי תנור, דכיון דתנינן בפרק המביא כדי** יין ת"ר תנור וכירים חדשים הריהן ככל הכלים הניטלין בחצר אבל אין סכין אותן שמן וכו', הוצרכו להודיע כי תנור חדש הראוי לאפות בו ניטל בחצר ושבריו כיוצא בו. ומצאנו חלוקה בתנור חדש לענין טומאה והאומר, אינו מקבל טומאה סבר הרי הוא ככלי אדמה שאינן מקבלין טומאה, והאומר מקבל טומאה סבר הואיל ויתכן לאפות בו כלי גמור הוא ושבריו כיוצא בו, והואיל וכלים חשובין ניטלין. ופירשו חלוקתם לענין טומאה וה"ה לטלטול, דתנן נתנו ע"פ הבור או ע"פ הדות, ונתן שם אבן, ר' יהודה אומר אם מסיק מלמטה והוא ניסוק מלמעלה טמא, ואם לאו טהור. וחכ"א הואיל והוסק מ"מ טמא. וכך פירושו, תנור שנתנו ע"פ הבור או ע"פ הדות ונתן שם אבן בפי הבור או בפי הדות, סבר ר' יהודה אם מסיק מלמטה בבור או בדות וניסק מלמעלה, התנור הרי הוא כבנוי בקרקע ונגמרה מלאכתו ונעשה כלי לאפות בו ומקבל טומאה. ואם לאו, לא נגמרה מלאכתו וחשוב הוא כקדירה שלא (בפת') [נעשת לתת] לה פת או לתת לתוכה תבשיל, שאין דרך התנור לאפות בו והוא תלוי. וחכ"א כיון שנתן בפי הבור אבן ויכול להסיקו על האבן הרי הוא יכול לאפות בו, והיא כלי לקבל טומאה. וחלוקתן בזה להכבידה נותנין בתוכה אבן מהודקת [בדפנותיה] שלא תהיה מתנדנדת וממלאין בה מים מן הבורות, וזהו פי' האבן שבקירויא.

מצעוד יום. גלי דעתיה מאתמול דלאו מנת הוא: **קרומיות של מחצלת.** שנפרדו מן מחצלת ישנה: **כד המדורי אסברא לי.** כד המדורי פירש לי טעמו של דבר: **לכסות בה עפרא.** העומד לכסות בו צואה. א"נ שלא יעלה האבק: **שירי פרוזומיות.** טליתות כדאמר בסוכה (דף יח.) רמא תכילתא בפירזמא דאינשי ביתיה: **תנור ישן.** שכבר הוסק וחרסיו קשים וחזו למלאכה: **הרי הן ככל הכלים.** לקמיה מפרש פלוגתייהו וטעמייהו: **ועל ביסויו.** של תנור שאינו צריך בית יד דבלאו בית אחיזה מטלטלין ליה ופלוגתא היא במתניתין[ב] דאיכא למ"ד בעינן בית אחיזה: **מעין מלאכה.** כגון לכסות בהן פי חבית: **ואין עושין מעין מלאכתן.** לאפות: **ואזדא ר"מ לטעמיה.** דאמר במתני' לא בעינן מעין מלאכתן: **דהאי תנור.** העשוי כעין זה ששנוי במשנה זו שאני מביא לך שלא נתקן כל צרכו מתחילתו ונשבר קמיפלגי: **נתנו על פי הבור.** תנוריס שלהם עשוין כקדירות גדולות ואין להן שוליס ומושיבו לארץ ומדביק טיט סביבותיו לעשותו עב שיחזיק חומו והיא קרויה טפילה והיא מגעת לארץ ומתוך כך הבל שלו קיים. ואם נתנו על פי הבור או על פי הדות שהיא כעין בור אלא שהבור בחפירה והדות בבנין ונתן שם אבן בינו לבין דופן הבור לדוחקו שלא יפול ויהא עומד באויר: **רבי יהודה אומר.** אם דופנותיו למעלה קרובים לדופני הבור שלא הוצרך לתת בינתיים אלא אבן דקה ואין אויר ניכר בין דופני התנור לדופני הבור שיעכב את היסק התנור אלא יועילו לו דופני הבור להחזיק את חומו ושוליו קרובים לשולי הבור שאם מסיקין אותו מלמטה שעושין האור בבור והתנור ניסוק[ה] מלמעלה בתוכו מאור דרך שוליו או שהתנור בתוך חלל הבור באויר והיסק עולה סביב דופנותיו וניסוק כגון שקצר מלמטה ורחב מלמעלה או הבור רחב מלמטה ופיו קצר טמא: **ואם לאו.** אלא נסוק כשאר תנוריס מתוכן טהור כדמפרש טעמא דבעינן מחוסר נתילה שיהא קרוב להיות מחובר וכי אינו קרוב לארץ אין לך תנור נתון מזה ואין לך לקייס בו תנור וכיריס יותץ דנתילה לא שייכא אלא בבנין מחובר שבירה שייכא ביה: **טמאים הם וטמאים יהיו לכם.** דכפל ביה קרא רבויא הוא שעע"פ שאינו מתוקן כל צרכו: **הכוא נאידך גיסא.** האי יותץ לאו לאגמורי קולא אתא ולמימר דאי ליכא לקיומי ביה נתילה כגון זה שאינו בנוי ומחובר וממילא הוא נתון לליהוי טהור דהדר תנא ביה קרא וטמאים יהיו לכם לרבויי אלא לאגמורי חומרא אתא דלא תימא כל התנורים העשויים כהלכתן ומחוברים לארץ הרי הן כשאר בתים וכקרקע דמי הואיל וחברן ולא לקבל טומאה קמ"ל יותץ דאע"ג דשייכא ביה לשון נתילה כלומר דמחובר הוא טמא וכ"ש [ו] דמחוסר נתילה: **בהיסק ראשון.** אלא הוסק מעולם והיסק ראשון שנחלקו בו דהכוא משוי ליה כלי כדתנן במס' כלים (פ"ה מ"א) איזהו גמר מלאכתו משיסיקנו לאפות בו קופגנין בהיא פליג ר' יהודה ואמר דאינו ראוי לעשות כלי: **אבל בהיסק שני.** שמתחלה נעשה כשאר תנוריס מחובר לארץ או לאדם עב והוסק שם ונעשה כלי וסוף נטלו משם ונתנו על פי הבור וכאן נטמא מודה ר' יהודה דאיתרבאי מוטמאים יהיו לכם: **ואפילו תנוי בצואר גמל.** אלא"כ חלקו כדין טהרת תנור שצריך לשבור אף את חרסו ואינו נטהר בנטילתו אלא ממקומו: **אמר עולא היסק ראשון נרבנן.** דאמרי מריבוי דקרא ואע"ג דאין הבל שלו מתקיים יפה מקבל טומאה לא תימא נתנו ע"פ הבור דוקא אלא אפילו תלאו בצואר גמל והוסק אם היסק ראשון טמא: **מתקיף לה רב אשי.** אדרבא דאוקי פלוגתא דטלטול שברי תנור ישן דלעיל בשברים דכי האי תנור (ג) דהוא גופיה לר' יהודה לאו מנא הוא: **כדאמרן מעיקרא.** בעושין מעין מלאכה ולא מעין מלאכתן ושברי תנור מעליא קאמר. ודקשיא לך אמאי נקט תנור ליפלוג בשברי כלי בהאי איטריכא ליה ובעושין קצת מעין מלאכת אפייה כגון מעשה טפקא דעפיס שקורין טובל"ם שמסיקין אותם ואופין בהן כך שבריס אלו רחבים ומיהו אין להן תוך להסיקם מבפנים אלא מבחוץ כרעפים. ולאו משום דבעי רבי מאיר מעין מלאכתן אלא משום דרבי יהודה נקט לה: **ור"מ לדבריו דר' יהודה.** נקט תנור וקאמר לדידי אפילו עושין מעין מלאכה כדאמר במתניתין: **מעומד.** בתנור אופין מעומד שהפת דבוקה בדופני התנור ועומדת ואינה מוטלת בשכיבה ע"ג שוליו כרעפים שהן שוכבות על רחבן: **כיסוי דתנורי דמסא מחסיא.** כיסוי תנור של אותו מקום לא היה להן בית אחיזה. תנור מפני שפיו למעלה יש לו כסוי אלא לאחר שהדביק בו הפת מכסהו: **מתני' האבן שבקירויא.** דלעת יבישה חלולה וממלאין בה מים ומתוך שהיא קלה אינה שוקעת אלא לפה ונותנין בה אבן להכבידה: **אם ממלאין בה ואינה נופלת.** שקשורה יפה לפי הקירויא שויא כלי: **ואם לאו.** הרי היא כשאר אבנים ואין מטלטל את הקירויא דשויא בפיס לאבן שנושאתה: זמורה

אם זרקה מבעוד יום. השתא לא פריך אלא מעתה זרק לגלימא מבעוד יום דכיון דלא היה מוכן מבעו"י ליכא לדמויי לגלימי: **מחצלת** גופה למאי חזיא. לרווחא דמילתא מפרש הכי אע"ג דלא בעי מעין מלאכה דאשונה כדאמר רב נחמן לעיל חרס קטנה מותר לטלטלה בחצר משום דחזיא לכסויי בה מנא:

הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר. לאו דוקא בחצר לרב נחמן ולרבא דשרו בכרמלית ורה"ר[א]: **בשעושין** מעין מלאכה ואין עושין מעין מלאכתן. והא דנקט תנור ישן דשברי תנור חדש אין לאוין לכלום: **בשברי** דהאי תנור קמיפלגי. לפי תירוץ זה תימה הא דנקט תנור ישן דבהיסק ראשון פליגי: **כמאן** כר' אליעזר בן יעקב. ה"ה דה"מ למימר כרבי יוסי[ב] דשרי לקמן[ג] לטלטל כיסוי כלים שאין להם בית אחיזה[ד] בכלי דחברינהו באלרעא[ד] אלא[ה] משום דמשנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי: ואזדו

לב א מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ו טור ש"ע סו"ס שמ סימן שם סעיף יב: **לג** ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג: **לד** ג מיי' שם הל' יד: **לה** ד מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה יג טור ש"ע סו"ס שמ סימן שם סעיף י: **לו** ה מיי' פט"ו מהלכות כלים הלכה ח: **לז** ו מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה יח טוש"ע סו"ס שמ סימן שט סעיף ב:

לעזי רש"י

טובל"ש [טיולי"ש]. רעפים.

מוסף תוספות

א. [אלא] משום דאורחייהו דכלים להיות מצויים בחצר. תוס' הלא"ש. ב. דמתני'. תוס' הלא"ש. ג. ומפ' בגמ'. תוס' הלא"ש. ד. כגון תנור. תוס' הלא"ש. ה. ניחא לי' כראב"י אע"ג דליתיה במתני'. תוס' הלא"ש.

רב נסים גאון

דתנן נתנו על פי הבור או על פי הדות וכו'. זו המשנה במס' כלים בפרק ה' תנור שנתן בו עפר עד חציו מעפר ולמטה טמא במגע, מעפר ולמעלה טמא באויר. נתנו על פי הבור או על הדות וכו'. ועיקר זה הוא מה שנאמר בתורת כהנים, [אין] מה כלי חרש בשמו אף תנור בשמו, תנור שלא הוסק [תנור] שמו, ת"ל אך, מאימתי מקבל טומאה משיסיקנו כדי לאפות בו סופגנין. יותץ טמאים הם, את שיש לו נתיצה יש לו טומאה ואת שאין לו נתיצה אין לו טומאה.

רבינו חננאל (המשך)

הפסוק תנור וכירים יותץ, ר' יהודה סבר מדאמר קרא יותץ מכלל שצריך להיות בנוי ואם [לאו] אינו כלי, ורבנן סברי טמאים מ"מ ואפילו אינו בנוי. **תוספתא,** ומודה ר' יהודה בתנור שנתנו ע"פ הבור או ע"פ הדות ונתן שם אבן ומירחו בטיט מן הצדדים שהוא טמא, וחכ"א בין כך ובין כך טמא. ועל זו הדרך סוגיא דהא שמעתא. **ואתקיף לה** רב אשי לרבא על זה שאמר, ולא מצא פירוק. והעמיד רב אשי דברי אביי וחיזק דבריו ולא כטעמו, אלא העמיד חלוקתם בשברי תנור שאופין עליהם מעשה טפקא, ופירושו שנותנין זה השבר ע"ג אבנים ומסיקין אש מלמטה ומרתיחין אותן השברין ומדביקין הפת מלמעלה. קיי"ל **כר' אליעזר ור"מ,** דהא רבינא פירש דמטלטלינן כיסוי דתנורי כר' אליעזר. **מתני' האבן שבקירויא כר'.** פי' מביאין קרא יבישה ומרוציאין בני מעיה ועושה אותה חללה, ועושין אותה כגון [נ"א: כמין] דרנוקא לדלות בה מים מן הבור, והיא קלה ואינה שוקעת במים, אלא היא צפה על פני המים ואין יכולין למלאות בה מים, וכשתרוצין

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ו טור ש"ע סו"ס שמ סימן שם סעיף יב:

לג ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

לד ג מיי' שם הל' יד:

לה ד מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה יג טור ש"ע סו"ס שמ סימן שם סעיף י:

לו ה מיי' פט"ו מהלכות כלים הלכה ח:

לז ו מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה יח טוש"ע סו"ס שמ סימן שט סעיף ב:

מוסף תוספות

רבינו חננאל

רבינו חננאל (המשך)

רב נסים גאון

לעזי רש"י

מוסף תוספות

עין משפט נר מצוה